

Školská knižnica, ZŠ Rázusova Čadca

Táto knižnica, bola zriadená v rámci rozvojového projektu
ELEKTRONIZÁCIA A REVITALIZÁCIA ŠKOLSKÝCH KNIŽNÍC 2006

s názvom

MODERNIZÁCIA ŠKOLSKEJ KNIŽNICE **A JEJ VYUŽITIE NA VZDELÁVACIE PODUJATIA**

Školská knižnica:

- ✚ utvára knižničný fond, ktorý využíva na prípravu, riadenie a uskutočňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu,
- ✚ poskytuje knižnično-informačné služby najmä žiakom, učiteľom a iným zamestnancom školy,
- ✚ pomáha pri individuálnej príprave na vyučovanie, podporuje celoživotné vzdelávanie a sebvzdelávanie žiakov, pedagógov a odborných zamestnancov,
- ✚ pripravuje pomôcky a programy na informačnú výchovu vo vyučovaní jednotlivých predmetov a koordinuje informačnú výchovu vo vyučovaní,
- ✚ poskytuje metodickú pomoc učiteľom pri informačnej výchove vo vyučovaní jednotlivých predmetov,
- ✚ zabezpečuje slobodný prístup k informáciám

Školská knižnica ako integrálna súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu plní na našej škole nasledovné **ciele a úlohy** (podľa Manifestu IFLA/UNESCO):

- ✚ Podporuje a pozdvihuje vzdelávacie ciele tak, ako sú stanovené v poslaní a kurikule školy.
- ✚ Rozvíja, podporuje a udržiava u žiakov návyk a radosť z čítania, učenia a využívania knižníc po celý ich život.
- ✚ Ponúka príležitosti na získavanie skúseností v tvorbe a používaní informácií s cieľom získať vedomosti, porozumenie, rozvíjať imagináciu.
- ✚ Podporuje žiakov v nadobúdaní a precvičovaní si schopností hodnotiť a používať informácie bez ohľadu na formu, štruktúru, médium, vrátane citlivosti na spôsoby komunikácie v komunite.
- ✚ Umožňuje prístup k miestnym, regionálnym, národným alebo globálnym zdrojom a príležitostiam s cieľom viesť žiakov ku chápaniu a akceptovaniu rozličných myšlienok, skúseností a názorov.
- ✚ Organizuje aktivity, ktoré podporujú kultúrne a sociálne vedomie a čítanie.
- ✚ Pracuje so žiakmi, pedagógmi, riaditeľmi škôl a rodičmi v snahe naplniť poslanie školy.
- ✚ Proklamuje koncept individuálnej slobody a prístup k informáciám ako základu pre efektívne a zodpovedné občianstvo a účasť na demokracii.
- ✚ Propaguje čítanie, zdroje a služby školskej knižnice v celej školskej komunite i mimo nej.

Moderná školská knižnica z hľadiska plnenia svojich **funkcií** je:

- + **informačné centrum** školy – zabezpečuje prístup ku všetkým informačným zdrojom,
- + **komunikačné centrum** školy – poskytuje možnosti spontánnych i plánovaných kontaktov,
- + **mediatéka** – disponuje mediálne všestranným fondom,
- + **stredisko** čitateľov a čítania – všestranne podporuje záujem všetkých o čítanie,
- + **kultúrne centrum** – organizuje všestranné kultúrne aktivity, predovšetkým voľno časové aktivity žiakov i ostatných obyvateľov,
- + **centrum výchovy** používateľov – plánuje, koordinuje i realizuje informačnú výchovu žiakov vo vyučovaní i mimo neho.
- + **miesto vyučovania a vzdelávania** – v školskej knižnici sa realizujú mnohé vyučovacie hodiny ako aj vzdelávacie aktivity pre širšiu verejnosť.

Primárnym poslaním školskej knižnice je skvalitňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom špecifických prostriedkov a metód. Od tohto primárneho poslania má nasledovné funkcie: poznávaciu, výchovnú, vzdelávaciu, komunikačnú, informačnú, kultúrno-humanizačnú .

Primárnou funkciou školskej knižnice je informačné zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu a podpora informačných a čitateľských kompetencií žiakov a informačných kompetencií učiteľov. Od nej sa odvodzujú 3 základné funkcie:

- + Informačná.
- + Pedagogicko – didaktická.
- + Kultúrno – humanizačná.

ŠK

Podstata **informačnej funkcie** školskej knižnice spočíva v informačnom zabezpečení vyučovacieho procesu, teda v zabezpečení čo najrýchlejšieho prístupu žiakov a učiteľov ku všetkým potrebným informáciám prostredníctvom knižničných a informačných technológií a vo vytváraní informačných kompetencií žiakov i pedagógov.

Z tejto funkcie vyplývajú školskej knižnici nasledovné **úlohy**:

- + Výber, získavanie, spracúvanie a sprístupňovanie informácií o dokumentoch a dokumentov, ktoré sú relevantné obsahu výchovno-vzdelávacieho procesu školy a informačným a vzdelávacím potrebám jeho účastníkov z vlastných i externých zdrojov.
- + Budovanie vlastnej dokumentografickej databázy.
- + Zabezpečenie prístupu k externým databázam.
- + Sprístupňovanie dokumentov a informácií z vlastných i externých zdrojov prostredníctvom optimálnych druhov knižnično – informačných služieb.
- + Realizácia informačnej výchovy vo vyučovaní.
- + Metodická pomoc učiteľom pri realizácii informačnej výchovy vo vyučovacích predmetoch, príprava dokumentov a pomôcok na konkrétne vyučovacie hodiny, koordinácia informačnej výchovy v jednotlivých predmetoch a ročníkoch.

Školská knižnica ako informačné zázemie školy **zabezpečuje** komunikáciu informácií na troch úrovniach:

- + interné informácie školy – medzi pedagógmi navzájom, medzi riadiacim pracovníkmi školy a pedagógmi,
- + informácie o škole určené verejnosti, rodičom žiakov - www stránka školy s informáciami o škole, jej učebných programoch a aktivitách,
- + spojenie s internetom zabezpečuje vstup do externých informačných zdrojov, napr. on-line

katalógov knižníc, komunikáciu v celosvetovej sieti.

Pedagogicko – didaktická funkcia školskej knižnice je priamo spätá s cieľovými zámermi edukačného procesu, s jeho obsahom a metódami, výrazne ovplyvňuje naplnenie dominantného poslania školy – kvalitu vedomostnej úrovne, podnecovanie poznávacích záujmov, rozvoj osobnostných vlastností a nadobudnutie kompetencií nevyhnutných k celoživotnému vzdelávaniu žiakov.

Z tejto funkcie vyplývajú školskej knižnici nasledovné **úlohy**:

- ✚ Podpora získavania a rozvoj vedomostí, schopností a návykov poznávacieho procesu prostredníctvom metód efektívneho vyhľadávania, percepcie, hodnotenia, selekcie a spracúvania informácií a poznatkov a ich začlenenia do vlastného poznatkového fondu, ktoré tvoria podstatu informačnej gramotnosti človeka.
- ✚ Podpora postupného vytvárania osobného informačného systému.
- ✚ Postupné formovanie informačných potrieb a kompetencií.
- ✚ Vytváranie schopností využívania služieb knižnično-informačných systémov a komunikácie s modernými informačnými médiami pri učení, štúdiu a uspokojovaní individuálnych záujmov.
- ✚ Podpora osvojovania si metód prezentácie získaných poznatkov.
- ✚ Vytváranie návykov a metód samostatného štúdia a celoživotného vzdelávania.

Kultúrno – humanizačná funkcia školskej knižnice spočíva vo vytváraní pozitívnych vzťahov ku kultúre ako humanizujúcemu faktoru informačnej spoločnosti. Informačné technológie sa stávajú síce zdrojom spoločenského rozvoja, ale súčasne predstavujú pre ľudstvo hrozbu dehumanizácie, straty bezprostredných ľudských kontaktov, vytváranie ilúzie reality namiesto reality samotnej. V tejto situácii kultúra a všetky kultúrne artefakty a ich využívanie sa stanú pravdepodobne jediným priestorom interpersonálnej komunikácie a budú eliminovať nežiaduce dôsledky komunikácie človeka s technikou.

Z kultúrno – humanizačnej funkcie vyplývajú školskej knižnici nasledovné **úlohy**:

- ✚ Formovanie čitateľskej kultúry žiakov (záujmov, potrieb, návykov a kompetencií), pozitívneho postoja k čítaniu a vzťahu k literatúre, aktívneho prístupu k písanému slovu a rozvoj tvorivosti a fantázie.
- ✚ Vytváranie návyku a potreby využívania všetkých kultúrnych artefaktov pri relaxácii a oddychu.
- ✚ Vytváranie možností a návykov zmysluplných voľno časových aktivít.
- ✚ Podpora multikulturálnosti ako základného predpokladu mierového spolunažívania všetkých národov a národností.
- ✚ Realizácia špecifických metód práce v spolupráci s kultúrno – spoločenskými organizáciami, ktoré obohacujú psychosociálny vývin detí a mládeže.

Povinnosti školskej knižnice vyplývajú z **integrácie do edukačného procesu** školy a z realizácie informačnej výchovy v nasledovnom rozsahu:

- ✚ Budovanie fondu dokumentov (tradičné tlačené dokumenty, audiovizuálne dokumenty, elektronické dokumenty) a informácií k príprave, riadeniu a realizácii vyučovacieho procesu.
- ✚ Vytváranie podmienok na individuálnu prípravu na vyučovanie a permanentné vzdelávanie.
- ✚ Metodická pomoc pedagógom pri príprave a realizácii informačnej výchovy vo vyučovaní jednotlivých predmetov.

- ✚ Rozvíjanie čitateľskej kultúry a informačných kompetencií žiakov, podpora permanentného vzdelávania a sebvzdelávania žiakov i pedagógov.
- ✚ Príprava a tvorba pomôcok na realizáciu informačnej výchovy vo vyučovaní jednotlivých predmetov, koordinácia informačnej výchovy vo vyučovaní na škole, tvorba programov informačnej výchovy.

Poskytovanie služieb

Základné a špeciálne služby tvorí súhrn činností zameraných na priame uspokojovanie čitateľských a informačných potrieb používateľov. Tvorí ich sprístupňovanie dokumentov a sprístupňovanie informácií.

- ✚ **Výpožičné služby** sú základné služby knižnično-informačných inštitúcií, prostredníctvom ktorých sa sprístupňujú ich používateľom výsledky odbornej knižničnej a informačnej činnosti. Dokumenty sa vypožičiavajú niekoľkými spôsobmi, a to absenčne mimo budovu knižnice/školy, prezenčne do študovne a medziknižničnou výpožičnou službou pre používateľov mimo sídla knižnice/školy.
- ✚ **Konzultačné služby** tvorí priama, adresná pomoc používateľom prostredníctvom odpovede pracovníka (aj e-mailom).
- ✚ **Referenčné služby** tvorí súhrn činností tvoriacich zhromažďovanie a sprístupňovanie údajov o zdrojoch a službách iných knižnično-informačných inštitúcií, systémov a služieb.
- ✚ **Kopírovacie služby** tvorí zhotovovanie kópií dokumentov, príp. ich častí používateľom knižnice na študijné účely.

Informačná výchova používateľov

Úlohu tvorí komplexný proces nadobúdania vedomostí a schopností zameraných na využívanie služieb školskej knižnice a iných knižníc rôznymi formami od individuálnych konzultácií po organizované exkurzie, vyučovacie hodiny a i. metódy, v rámci ktorých používatelia získavajú informačné vedomosti, schopnosti a návyky.

Fond dokumentov

- ✚ Z **tematicko – žánrového** hľadiska fond knižnice obsahuje:
 - umeleckú literatúru – beletria, poézia, dráma,
 - náučnú literatúru zo všetkých odborov ľudského poznania,
 - odbornú a vedeckú literatúru z relevantných odborov,
 - učebnicovú literatúru podľa zamerania výchovno-vzdelávacieho procesu školy.
- ✚ Z **jazykového hľadiska** fond knižnice obsahuje dokumenty:
 - v slovenskom jazyku,
 - v jazykoch, ktoré sa vyučujú na škole
 - v jazyku príslušnej národnostnej menšiny.
- ✚ Fond **umeleckej literatúry** tvorí základné diela beletrie, poézie a drámy slovenských a zahraničných autorov, osobitne diela odporúčané žiakom na samostatné čítanie.

- ✚ Fond **náučnej literatúry** obsahuje encyklopédie a náučné slovníky, 1 exemplár používaných učebníc, jazykové slovníky a príručky a iné dokumenty primerané veku žiakov a náučnú a odbornú literatúru zo všetkých odborov ľudského poznania, ktorá rozširuje poznatky žiakov, získavané v priebehu vyučovania jednotlivých predmetov a je primeraná veku žiakov.
- ✚ Osobitnú časť fondu tvoria **dokumenty s pedagogicko-psychologickým a odborným obsahom** (podľa aprobácií) pre učiteľov školy.

Služby školskej knižnice

✚ **Základné** služby knižnice:

1. Absenčné výpožičky.
2. Prezenčné výpožičky.
3. Poskytovanie bibliografických a faktografických informácií.
4. Konzultačné služby.
5. Informačná výchova.
6. Príprava dokumentov pre potreby výchovno-vzdelávacieho procesu.

✚ **Nadštandardné** služby knižnice:

1. Organizovanie besied, prednášok, kultúrnych podujatí, kurzov pre širšiu verejnosť.
2. Kopírovacie služby.
3. Metodické služby,
4. Propagačné služby,
5. Internetové služby,
6. Prístupové služby – zabezpečenie prístupu k externým bázam a zdrojom.

Personálne obsadenie

Školská knihovnička:

- pre 1. stupeň žiackej knižnice: **Mgr. T. Dejčíková**
- pre 2. stupeň žiackej knižnice: **Mgr. Z. Masárová**
- pre učiteľskú knižnicu a vedúca: **Mgr. J. Koperová**

Časový harmonogram

Pondelok – piatok dopoludnia:

vyučovanie v dvojhodinových blokoch : **7.45 – 13.15 hod.**

Pondelok – piatok popoludní:

príprava projektov, referátov, štúdium odbornej literatúry,

práca s IKT, krúžková činnosť, súťaže, besedy, a ďalšie aktivity žiakov a pedagógov:

13.45 -15.45 hod.

(podľa potreby)